

Sini Alatalo-Abubakar ja Heidi Mantere

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)

Varhaiskasvatuksen opettajan virkakelpoisuus

Opinnäytetyö, 2021

MEDIAKASVATUS VUOROVAIKUTUKSEN TUKENA PÄIVÄ- KOTI VIEKOSSA

TIIVISTELMÄ

Sini Alatalo-Abubakar ja Heidi Mantere
Mediakasvatus vuorovaikutuksen tukena päiväkotiviikossa
39 sivua, 4 liitettä
Kevät, 2021
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK) Varhaiskasvatuksenopettajan virkakelpoisuus

Kehittämispainotteisen opinnäytetyön tavoitteena oli vahvistaa ja lisätä helsinkiläisen päiväkotiviikon varhaiskasvattajien ja päiväkodin lasten huoltajien välistä vuorovaikutusta mediakasvatuksen keinoin. Toisena tavoitteena oli tukea ja lisätä varhaiskasvattajien keinoja toteuttaa mediakasvatusta käytännön työssään.

Opinnäytetyön ensimmäisenä lähtökohtana toimi vuonna 2019 päiväkotiviikon lasten huoltajille tehty asiakaskysely, josta nousi esille huoltajien toive sosiaalisen median käytön lisäämisestä päiväkodin tiedotuskanavana. Varhaiskasvattajien toiveesta mediakasvatus nostettiin aktiiviseksi osaksi pedagogista toimintaa ja päiväkodin Instagram -tili aktivoitiin päivittäiseen käyttöön vuorovaikutuksen lisäämiseksi sekä lisäämään päivittäisen pedagogisen toiminnan näkyvyyttä. Toisena lähtökohtana opinnäytetyölle toimivat kasvattajien kokemat haasteet mediakasvatuksen toteuttamisessa käytännön työssä, minkä vuoksi mediakasvatus nousi opinnäytetyön pääaiheeksi ja toiminnan kehittämisen kohteeksi.

Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden menetelminä käytettiin lapsilähtöistä valokuvaamista ja sen välineinä viestintäteknologisia laitteita 4–5-vuotiaiden ryhmässä. Lapset kuvasivat varhaiskasvattajien tuella heille merkityksellisiä asioita, paikkoja, tilanteita sekä ympäristöä pedagogisen dokumentoinnin periaatteiden mukaisesti. Kuvaaminen tapahtui huoltajien suostumuksella. Lasten ottamat kuvat tulostettiin ja laitettiin näkyväälle paikalle lasten kuvagalleriaan päiväkodin seinälle. Lasten ottamia kuvia julkaistiin myös päiväkodin Instagram -tilillä sekä huoltajille lähetetyssä informatiivisessa videossa.

Kehittämispainotteisen opinnäytetyön toiminnallisen osuuden vaikuttavuudesta keräsimme tietoa anonyymisti avoimen kyselyn avulla. Huoltajien palautteesta nousi esille se, että lasten ottamien kuvien sekä Instagram-päivitysten kautta päiväkotipäivän tapahtumat näyttäytyivät huoltajille yksilöllisemmin ja uudesta näkökulmasta. Huoltajat pitivät tärkeänä, että opinnäytetyön aikana päiväkodin pedagoginen toiminta tuli näkyvämmäksi ja he toivoivat mediakasvatuksen jatkuvan ja lisääntyvän päiväkodin arjessa. Päiväkodin työntekijöiden palaute nosti esille henkilöstön tieto- ja viestintäteknologisten taitojen kehittämisen tarpeen sekä innosti päiväkotiviikon varhaiskasvattajia jatkamaan monipuolista mediakasvatusta pedagogisessa toiminnassaan.

Asiasanat: Mediakasvatus, varhaiskasvatus, vuorovaikutus.

ABSTRACT

Sini Alatalo-Abubakar and Heidi Mantere
Media education to support interaction in early childhood education
39 pages and 4 appendices
Spring, 2021
Diaconia University of Applied Sciences
Bachelor's Degree Programme in Social Services
Bachelor of Social Services, Early Childhood Education and Care

The objective of the development-oriented thesis was to strengthen and increase the interaction between early childhood educators of the kindergarten Vieikko in Helsinki and kindergarten children's guardians through media education. The objective of the development-oriented thesis was also to support early childhood educators' ways of implementing media education.

The basis for the thesis was set in a customer survey for the guardians in 2019 that showed a wish for increasing the use of social media for communication. At the request of the early childhood educators the media education was promoted as part of the pedagogical activities. Also, to increase the interaction and visibility of pedagogical activities, an Instagram account (of the kindergarten) was activated for daily use. The early childhood educators experienced challenges in implementing the media education in the practical work which became the main object for the development.

The method used in the of implementation of objectives was the children's participation by photography. This was carried out in a kindergarten group of children aged 4 to . The common Information and communication technology (ICT) devices were used as tools for the method. The children photographed things, places, situations, and the environment that were meaningful to them with the support of early childhood educators and (following) the pedagogical documentation principles. The pictures were taken with the permission of the children's guardians. The photos were printed and placed in a prominent place in the children's photo gallery on the kindergarten wall. The pictures were also published on the Instagram account and used in the informative video for children's guardians.

The data on the effectiveness of the development was collected anonymously with an open-ended survey. The feedback from the guardians showed that that with the pictures (taken by the children) and the Instagram updates, the events of the day appeared to the guardians in a more individual way and from a new perspective. The guardians considered it important that the pedagogical activities had become more visible. They hoped that media education would continue and be increased in the daily life of the kindergarten. The feedback from the early childhood educators presented a need to develop their own ICT skills, but also that they were inspired to continue diverse media education in their pedagogical activities.

Key words: Media education, early childhood education, interaction.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 MEDIAKASVATUS VARHAISKASVATUKSESSA.....	6
2.1 Mediakasvatuksen perusteet	6
2.2 Monilukutaito.....	7
2.3 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	8
2.4 Pedagoginen dokumentointi.....	9
2.5 Yhdenvertaisuuden näkökulma.....	9
3 VUOROVAIKUTUS VARHAISKASVATUKSESSA	11
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	14
5 KEHITTÄMISPAINOTTEISEN OPINNÄYTETYÖN PROSESSI JA MENETELMÄT	15
5.1 Toimintaympäristön kuvaus	16
5.2 Lapsilähtöinen valokuvaus ja lasten kuvagalleria.....	17
5.3 Sosiaalinen media vuorovaikutuksen välineenä perheiden kanssa tehtävässä työssä	19
6 TULOKSET	22
6.1 Huoltajien näkökulmia mediakasvatuksesta vuorovaikutuksen tukena	22
6.2 Työntekijöiden näkökulmia mediakasvatuksesta vuorovaikutuksen tukena.....	24
7 POHDINTA	26
7.1 Yhteenveto ja johtopäätökset.....	26
7.2 Ammatillinen kasvu	28
7.3 Eettisyys ja luotettavuus.....	29
7.4 Kehittäminen jatkossa.....	30
LÄHTEET.....	32
LIITE 1. Avoin kysely lasten huoltajille ja varhaiskasvattajille.	35

LIITE 2. Helsingin kaupungin kuvauslupa lomake.....	37
LIITE 3. Linkki vanhempainilta- videoon	38
LIITE 4. Lasten kuvagalleria päiväkotie Viekossa.....	39

1 JOHDANTO

Mediakasvatus on osa valtakunnallista varhaiskasvatussuunnitelmaa. Se pitää sisällään monia eri kompetensseja lähtien tieto- ja viestintäteknologisten laitteiden käytön opettelusta aina laaja-alaiseen oppimiseen. Laaja-alaiseen oppimiseen liittyvät muun muassa vuorovaikutus- ja ilmaisutaidot, monilukutaito sekä osallistuminen ja vaikuttaminen. Mediakulttuuri on lapsen keskeinen toiminta- ja oppimisympäristö, jolloin media ja mediakulttuuri voidaan nähdä kasvatuksen voimavarana. Mediakasvatusta varhaiskasvatuksessa ei ole juurikaan tutkittu ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten koulutuksen tarve mediakasvatuksen toteuttamiseen ja viestintäteknologisten laitteiden käyttöön nousi usein esille opinnäytetyöprosessimme aikana. Mediateknologia ja -muodot muuttuvat ja kehittyvät nopeasti, jolloin opiskelussa saadut taidot eivät aina riitä mediakasvatuksen toteuttamiseen. Kasvattajan on hankittava ja saatava ajankohtaista tietoa lasten mediakasvatuksesta (Stakes 2008, 6).

Yhteistyössä päiväkotiki Viekon kanssa toteutimme kehittämispainotteisen opinnäytetyön, jonka tavoitteena oli lisätä ja tukea päiväkodin kasvattajien ja lasten kotien välistä vuorovaikutusta mediakasvatuksen keinoin. Toiseksi tavoitteeksi nousi päiväkodin kasvattajien mediakasvatustaitojen lisääminen ja helposti lähestyttävien menetelmien löytäminen mediakasvatuksen toteuttamiseen.

Päiväkotiki Viekkko sijaitsee Helsingissä, Mellunmäessä ja siellä toimii kaksi varhaiskasvatuksen ryhmää: 1–3-vuotiaiden ryhmä sekä 4–5-vuotiaiden ryhmä. Varhaiskasvattajia talossa on seitsemän. Lähtökohdat opinnäytetyölle tulivat päiväkodin tarpeista. Huoltajat olivat toivoneet, että päiväkodin pedagoginen toiminta olisi näkyvämpää ja kasvattajat kokivat mediakasvatuksen toteuttamisen pedagogisessa työssään haastavaksi. Yhteisten keskustelujen myötä löysimme menetelmän, jota lähdimme päiväkodissa kehittämään. Lapsilähtöisen valokuvauksen kautta päiväkodissa alettiin toteuttaa mediakasvatusta käytännön työssä. Osana vuorovaikutuksen lisäämistä kotien ja päiväkodin välillä päiväkodin

Instagram–tili aktivoitiin päivittäiseen käyttöön, jolloin arjen pedagogiikka tuli näkyvämmäksi. Toiminnallinen osuus toteutui kevään ja syksyn 2020 aikana. Lopuksi teimme avoimen kyselyn, jonka tarkoituksena oli selvittää, miten huoltajat ja varhaiskasvattajat kokivat käytettyjen mediakasvatuksen menetelmien tukeleen vuorovaikutusta huoltajien ja päiväkodin välillä. Lisäksi kysyimme, mitä hyötyjä he näkevät mediakasvatuksesta olevan ja miten sitä voisi päiväkotiki Viäkossa jatkossa kehittää.

Mediakasvatus tarjoaa kasvatuskumppanuuteen mahdollisuuksia sekä haasteita. On tärkeää, että varhaiskasvattajat ja huoltajat keskustelevat yhdessä lapsen mediankäytöstä ja jakavat keskenään tietoa ja ajatuksia siitä, miten lapsen mediakasvatusta voidaan parhaiten toteuttaa (Stakes 2008, 16).

2 MEDIKASVATUS VARHAISKASVATUKSESSA

Mediakasvatus aloitetaan jo varhaiskasvatuksessa ja sen ansiosta lasten mahdollisuudet osallistumiseen ja osallisuuteen lisääntyvät. Varhaiskasvatuksessa mediakasvatus nivoutuu kehittyviin oppimisen ja kasvaviin elämänhallinnan taitoihin, kun aidon vuorovaikutuksen myötä lapset oppivat, että heidän ajatuksiltaan on merkitystä ja ne ovat esittämisen arvoisia. On tärkeää kyetä jäsentämään medioitunutta ympäristöä, löytää tarkoituksenmukaisia toimimisen muotoja sekä vaikuttaa ja tulla kuulluksi olemalla osallisena media-ajan moninaisissa kulttuureissa. Lisäksi on mietittävä etukäteen, miten itseilmaisu toteutetaan ja mihin hetkiin tartutaan. Mediakulttuurista osallisuutta ja taitojen harjaannuttamista voidaan tukea niin lasten kuin aikuistenkin osalta. (Willman 2018, 94.) Mediakasvatus on osa varhaiskasvatussuunnitelman laaja-alaista osaamista, jonka alle liittyvät monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologian osaaminen. Myös yhdenvertaisuuden näkökulma on tärkeä, koska varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa todetaan, että varhaiskasvatuksen inklusiivisessa toimintakulttuurissa edistetään osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa kaikessa toiminnassa. (Opetushallitus. Koulutus ja tutkinnot. Varhaiskasvatus. Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet. Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet 2018.)

2.1 Mediakasvatuksen perusteet

Mediakasvatuksessa on kyse paitsi mediavälineistä ja niiden käytöstä, myös mediasisällöstä, sen analysoinnista sekä arjen medioitumisen tarkastelusta osana ihmisen kasvua ja hyvinvointia. Näitä voidaan lähestyä niin teknologian, itseilmaisun kuin yhteiskunta- ja kulttuurikriittisyyden näkökulmasta. Mediakasvatuksella pyritään tukemaan yksilön osallisuutta, oman mediasuhteen tiedostamista, kriittistä medialukutaitoa ja hyvinvointia. Sen avulla edistetään ja vahvistetaan yhteiskunnan jäsenten valmiuksia ja taitoja mediakulttuurissa elämiseen. (Mediakasvatusseura. Mediakasvatus.) Mediakasvatuksen avulla voidaan ohjata lapsia hyödyntämään median mahdollisuuksia muun muassa erilaisten ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja tutkivassa oppimisessä sekä itseilmaisussa. Näin

arkisen mediankäytön rinnalle nousee toinen taso, tavoitteellinen pedagoginen toiminta, jonka avulla lapsia tuetaan medialukutaidon kehittämisessä. (Salomaa 2016, 137.)

Varhaiskasvatuksen mediakasvatuksella voidaan tarkoittaa tavoitteellista varhaiskasvatusta, jossa osapuolina ovat kasvattajat, kasvatettavat ja mediakulttuuri ja jonka päämääränä on medialukutaidon edistämisen myötä tukea varhaiskasvatuksen valtakunnallisia tavoitteita (Salomaa 2016, 137). Varhaiskasvatuksen mediakasvatusta on tutkittu ja kehitetty varsin vähän perusopetukseen verrattuna, eikä kattavaa tietoa esimerkiksi henkilöstön kompetensseista ole saatavilla. Pienten lasten mediakasvatusta on kuitenkin tuettu kansallisella tasolla erilaisin linjauksin sekä hankkeiden ja kehittämisohjelmien kautta. Vastuu kasvatuksen kehittämisestä on kuitenkin myös jokaisella kasvattajalla ja kasvattajien yhteisöllä, jolloin mediakasvatuksen kehittämistä voi jopa parhaiten toteuttaa osana jokapäiväistä työtä. (Salomaa 2016, 139–140.)

2.2 Monilukutaito

Monilukutaito on taito, joka kehittyy läpi ihmisen elämän. Monilukutaitoa voidaan ajatella taidoksi hankkia, käyttää, tulkita, esittää, tuottaa ja arvioida tekstejä eri muodoissa, ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisia välineitä hyödyntämällä. Monilukutaidon taustalla on laaja tekstinkäsitys, jolla tarkoitetaan sitä, että teksteillä viitataan esimerkiksi sanallisen, numeerisen, kuvallisen, auditiivisen ja kineesteettisten merkkijärjestelmien, sekä niiden erilaisten yhdistelmien avulla tuotettuihin sisältöihin. (Puska 2018, 15.)

Monilukutaito kuuluu myös osaksi perusopetuksen laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Tämä tarkoittaa sitä, että oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa pystyäkseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottamaan sen kulttuurista moninaisuutta. Monilukutaito tukee myös kriittisen ajattelun sekä oppimisen taitojen kehittymistä. Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää ja näin ollen erittäin tärkeä osa lapsen oppimisen polkua. (Opetushallitus. Koulutus ja

tutkinnot. Varhaiskasvatus. Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet. Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet 2018.)

Varhaiskasvatusikäisen lapsen näkökulmasta maailma ei jäsenny pelkästään lokaaleissa vuorovaikutustilanteissa, vaan lokaalin, globaalin, analogisen ja digitaalisen vuorovaikutuksen sekoituksessa ja yhteisvaikutuksessa (Puska 2018, 15). Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea monilukutaidon kehittymistä, sillä niin monilukutaitoa kuin tieto- ja viestintäteknologisia taitoja tarvitaan lasten ja perheiden arjessa, ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Se liittyy vahvasti myös ajattelun ja oppimisen taitoihin, minkä vuoksi lapsia tulisi varhaiskasvatuksessa kannustaa tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan erilaista sisältöä myös digitalisessa ympäristössä. (Opetushallitus. Koulutus ja tutkinnot. Varhaiskasvatus. Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet. Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet 2018.)

2.3 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet velvoittavat varhaiskasvatusta ottamaan tieto- ja viestintäteknologiset osa-alueet osaksi toimintaansa. Näin toimimalla edistetään lasten kasvatuksellista ja koulutuksellista tasa-arvoa. Tieto- ja viestintäteknologia edistää lasten luovaa ajattelua ja yhteistoimintataitoja sekä lukutaitoa. Kasvattajien on opetettava lapsille siihen liittyviä käsitteitä sekä ohjattava laitteiden monipuoliseen ja turvalliseen käyttöön. (Opetushallitus. Koulutus ja tutkinnot. Varhaiskasvatus. Varhaiskasvatuksen perusteet. Varhaiskasvatuksen perusteet 2016.) Tieto- ja viestintäteknologiset välineet ovat hieno mahdollisuus rikastuttaa varhaiskasvatusta sekä tehdä oppimiskokemuksista ja arkisista asioista mielenkiintoisempia. Se antaa lapsille myös mahdollisuuden oppia ja oivaltaa asioita uudella tavalla. Varhaiskasvatuksen on elettävä kehityksen mukana ja tuettava lasten kasvua ja ymmärrystä siihen ympäröivään maailmaan, jossa he tulevat törmäämään entistä enemmän tieto- ja viestintäteknologiseen arkeen ja työelämään. (Hietaranta 2017, 5–7). Hietaranta (2017, 7) toteaa myös, että varhaiskasvattajien tehtävä on opettaa lapsia käyttämään tieto- ja viestintäteknologisia laitteita heidän kehitystään ja oppimistaan palvellen.

Päämääränä ei ole lisätä lasten laitteiden käytön määrää, vaan ohjata sitä oikeanlaisiin menetelmiin ja oikeaan suuntaan.

2.4 Pedagoginen dokumentointi

Pedagoginen dokumentointi tuottaa tietoa varhaiskasvatuksessa olevan lapsen elämästä, kehityksestä, kiinnostuksen kohteista, ajattelusta, oppimisesta ja tarpeista. Pedagogisen dokumentoinnin avulla voidaan tuottaa tietoa lapsiryhmästä konkreettisilla ja monipuolisilla tavoilla, kuten esimerkiksi piirrosten tai valokuvien kautta. Pedagogisen dokumentoinnin tarkoitus on toteuttaa varhaiskasvatusta lapsilähtöisesti ja sen avulla saatuja tietoja tulisi hyödyntää esimerkiksi työtapojen, oppimisympäristöjen, toiminnan tavoitteiden, menetelmien ja sisältöjen muokkaamisessa jatkuvasti lasten kiinnostusta ja tarpeita vastaavaksi. (Peda.net 2017.)

Pedagogista dokumentointia käytetään varhaiskasvatuksessa työmenetelmänä, jonka tavoitteena on muun muassa oppia tuntemaan yksittäistä lasta ja lapsiryhmää, mahdollistaa huoltajien osallistuminen lapsensa varhaiskasvatukseen, ymmärtää lasten välisiä suhteita ja tunnistaa ja tiedostaa lasten ja henkilöstön välisen vuorovaikutuksen luonnetta. (Opetushallitus. Koulutus ja tutkinnot. Varhaiskasvatus. Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet. Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet 2018.)

2.5 Yhdenvertaisuuden näkökulma

Suomen perustuslaissa sanotaan, että ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, iän, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn, kuten asuinpaikan, sosioekonomisen aseman tai varallisuuden perusteella. (L 731/1999). Varhaiskasvatuksessa yhdenvertaisuus tarkoittaa muun muassa kaikille lapsille mahdollisuuksien ja tilaisuuksien antamista oppimiseen (Eerola-Pennanen & Turja 2017, 195).

Opinnäytetyöprosessimme aikana saimme huomata, että merkittävä osa päiväkotiviekon lapsista oli maahanmuuttajataustaisia ja monella oli kielellisiä haasteita. Monilukutaidon pedagogiikka korostaa monikulttuurisen pääoman merkitystä oppimisen voimavarana arkisissa tilanteissa. Se antaa mahdollisuuksia löytää uusia tapoja toimia ja kohdata muita muuttuvassa ja moninaisessa yhteiskunnassa. Mediakasvatus voi näin ollen tukea monikulttuuristen lasten kiinnittymistä yhteiskuntaan sekä toimia yhteisen ymmärtämisen ja hyväksymisen välineenä. Monimuotoisen mediakasvatuksen avulla on mahdollista edistää kulttuurista ymmärrystä ja auttaa ymmärtämään yhteiskuntaa. Kriittisellä ja luovaa itseilmaisua tukevalla mediakasvatuksella voidaan tutkia ennakoasenteita, ylittää niitä ja saada eväitä itselle vieraan ja oudon kohtaamiseen. Tämä auttaa vahvistamaan ja laajentamaan lasten ajattelua, osallistumista ja identiteettejä niin ajattelevina yksilöinä kuin yhteisöjen jäseninä. Monimuotoinen mediakasvatus ei aseta lasta vain etnisyyden edustajaksi, vaan hän on paljon muutakin: median kuluttaja, tuottaja, osallistuja ja vaikuttaja. (Grönholm 2018, 45.)

3 VUOROVAIKUTUS VARHAISKASVATUKSESSA

Varhaiskasvatuksessa luodaan pohjaa lasten laaja-alaiselle osaamiselle. Se muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta. Osaaminen tarkoittaa kykyä käyttää tietoja ja taitoja sekä toimia tilanteen edellyttämällä tavalla. Tietojen ja taitojen käyttämiseen vaikuttavat lasten omaksumat asenteet ja arvot sekä tahto toimia. Laaja-laisen osaamisen tarve kumpuaa ympäröivän maailman muutoksista. Sen kehittyminen edistää lasten kasvua yksilönä ja yhteisönsä jäsenenä. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kulkevat jatkumona varhaiskasvatussuunnitelman perusteista esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteisiin. Tavoitteet otetaan huomioon toimintakulttuuriin ja oppimisympäristöjen kehittämisessä sekä kasvatuksessa, opetuksessa ja hoidossa. (Opetushallitus, Koulutus ja tutkinnot. Varhaiskasvatus. Varhaiskasvatuksen perusteet. Varhaiskasvatuksen perusteet 2018.)

Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristön kanssa. Ne muodostavat perustan muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Tiedon hankinta, jäsentäminen ja uuden luominen edellyttävät kriittistä ja luovaa ajattelua, jonka perustaa luodaan varhaiskasvatuksessa. Lasten ajattelu ja oppiminen kehittyvät monipuolisten ja merkityksellisten kokemusten avulla, jonka vuoksi ihmettelylle, oivaltamiselle sekä oppimisen ilolle tulee olla tilaa. Lasten taitoja jäsentää, nimetä ja kuvata ympäristöä ja sen ilmiöitä tuetaan lasten iän ja kehityksen mukaisesti. Heitä rohkaistaan kysymään ja kyseenalaistamaan ja heidän kanssaan iloitaan onnistumisista ja opetellaan kannustamaan toisia. Lapsia kannustetaan myös olemaan lannistumatta epäonnistumisista sekä keksimään ratkaisuja eri tilanteisiin. Heitä ohjataan suuntaamaan ja ylläpitämään tarkkaavaisuutta. Toiminnan pedagoginen dokumentointi sekä yhteinen pohdinta auttavat lapsia havaitsemaan oppimistaan ja tunnistamaan vahvuuksiaan. Tämä vahvistaa lapsen uskoa omiin kykyihinsä. (Opetushallitus. Koulutus ja tutkinnot. Varhaiskasvatus. Varhaiskasvatuksen perusteet. Varhaiskasvatuksen perusteet 2018.)

Lapset kasvavat kulttuurisesti, kielellisesti ja katsomuksellisesti moninaisessa maailmassa. Se korostaa sosiaalisten ja vuorovaikutustaitojen sekä kulttuurisen osaamisen merkitystä. Osaamiseen kuuluu taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä omien arvojen ja asenteiden reflektointiskyky. Vuorovaikutustaidoilla ja kyvyllä ilmaista itseään ja ymmärtää muita on tärkeä merkitys identiteetille, toimintakyvylle ja hyvinvoinnille. Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kulttuurista osaamista sekä ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja. Lapsia tuetaan myönteisen suhteen luomisessa moninaiseen ympäristöön sekä rohkaistaan tutustumaan toisiin ihmisiin, kieliin ja kulttuureihin. (Opetushallitus. Koulutus ja tutkimus. Varhaiskasvatus. Varhaiskasvatuksen perusteet. Varhaiskasvatuksen perusteet 2018.)

Aktiivinen ja vastuullinen osallistuminen ja vaikuttaminen luovat perustaa demokraattiselle ja kestäväälle tulevaisuudelle. Lasten oikeuksiin kuuluvat kuulluksi tuleminen ja osallisuus omaan elämään vaikuttavissa asioissa. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Näitä vahvistavat lasten arvostava kohtaaminen, heidän ajatustensa kuunteleminen ja aloitteisiin vastaaminen. Lapset suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat toimintaa yhdessä päiväkodin henkilökunnan kanssa. Osallistumisen ja vaikuttamisen kautta lasten käsitys itsestään kehittyy, yhteisöissä tarvittavat sosiaaliset taidot muovautuvat ja itseluottamus kasvaa. (Opetushallitus. Koulutus ja tutkimus. Varhaiskasvatus. Varhaiskasvatuksen perusteet. Varhaiskasvatuksen perusteet 2018.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa todetaan, että varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin kuuluu vuorovaikutus huoltajien ja lähiympäristön kanssa. Huoltajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä on tärkeä merkitys varhaiskasvatuksessa. Sen tavoitteena on huoltajien ja henkilöstön yhteinen sitoutuminen lasten turvallisen ja terveen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen. Luottamuksen rakentaminen, tasa-arvoinen vuorovaikutus ja keskinäinen kunnioitus tukevat kasvatusyhteistyötä. Kun lasten päivittäiset tapahtumat, tehdyt havainnot ja kokemukset jaetaan huoltajien kanssa, keskustelut rakentavat lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaamisen perustan. Kannustavat ja lapsen kehitystä ja oppimista myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Luottamuksellinen ilmapiiri

mahdollistaa huoltajien ja henkilöstön välisen yhteistyön myös haastavissa tilanteissa, esimerkiksi huolen herätessä lapsen hyvinvoinnista. Lasten huoltajille tulee taata mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen toiminnan ja kasvatustyön suunnitteluun ja kehittämiseen yhdessä henkilöstön ja lasten kanssa. Huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. (Opetushallitus. Koulutus ja tutkinnot. Varhaiskasvatus. Varhaiskasvatuksen perusteet. Varhaiskasvatuksen perusteet 2018.) Päiväkoti Viekossa vanhempiin on pidetty yhteyttä päivittäisten kohtaamisten lisäksi kuukausittaisten tiedotteiden kautta, jotka lähetetään huoltajien sähköpostiin. Lisäksi kerran toimintakaudessa on järjestetty vanhempainilta ja pidetty lakisääteiset varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut sekä arviointikeskustelut. (Ida Mäkinen, päiväkotiviekon johtaja, henkilökohtainen tiedoksianto, 14.10.2019.)

Näkökulma osallisuuteen tuo esiin lapsen omat valinnat, äänen ja arjen. Omaehtoinen osallisuus tarkoittaa lapsen itsenäistä ja itsellistä, vapaasta halusta kumpuavaa toimintaa. Motivaattorina toimii jokin lapsesta itsestään lähtevä ajatus, idea, näkemys, kokemus ja/tai tarve. Tässä yhteydessä omaehtoinen toimija on aktiivinen ja utelias kohdatessaan myös uutta ja ennalta-arvaamatonta. Lasten media-arjessa omaehtoisuus voi olla spontaania tai suunniteltua mediakäyttöä, tuottamista ja osallisuutta. (Willman 2018, 91–92.)

Mediakasvatukseen kuuluu, että valmiiden sisältöjen rinnalla mediateknologiaa käytetään monipuolisesti luovaan tuottamiseen. Luova tuottaminen tarkoittaa median hyödyntämistä omien havaintojen, ajatusten, näkemysten ja kertomusten tekemisessä, tallentamisessa ja jakamisessa. Luovalla tuottamisella voidaan tarkoittaa esimerkiksi yksin ja yhdessä tehtyjä digitaalisia tarinoita, valokuvia, kuvakollaaseja, kirjoja, elokuvia ja muita videoita, ääniteoksia, musiikkia ja omia pelejä. Monipuolinen mediakasvatus sisältää analyysia, tarinankerrontaa, tiedonhankintaa ja omaa ilmaisua. Teknologian luova ja soveltava käyttö on hyvästä, laitteille voi esimerkiksi keksiä omia käyttötarkoituksia soveltaen. (Willman 2018, 93.)

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Kehittämispainotteisen opinnäytetyön tavoitteena oli vahvistaa ja lisätä päiväkotiviekon varhaiskasvattajien ja päiväkodin lasten huoltajien välistä vuorovaikutusta mediakasvatuksen keinoin. Toisena tavoitteena oli lisätä ja tukea varhaiskasvattajien keinoja toteuttaa mediakasvatusta pedagogisessa työssään valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti. Opinnäytetyö toteutui työelämälähtöisenä päiväkotiviekon kanssa ja tavoitteet laadittiin yhdessä päiväkodin johtajan sekä kasvattajien kesken.

Päiväkodillä oli tarve kehittää yhteistyötä vanhempien kanssa sosiaalisen median kautta sekä saada arjen pedagogiikkaa näkyvämmäksi. Tarve oli tullut ilmi päiväkodin asiakaskyselystä vuonna 2019. Lisäksi päiväkodin kasvattajien tarpeesta nousi tavoite luoda konkreettisia keinoja toteuttaa mediakasvatusta varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti. (Ida Mäkinen, päiväkotiviekon johtaja, henkilökohtainen tiedoksianto 14.10.2019.)

Opinnäytetyömme lopuksi teimme avoimen kyselyn päiväkodin lasten huoltajille sekä päiväkodin varhaiskasvattajille. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää, miten huoltajat ja varhaiskasvattajat kokivat käyttämämme mediakasvatuksen menetelmien tukeneen vuorovaikutusta huoltajien ja päiväkodin välillä, mitä hyötyjä he näkevät mediakasvatuksesta olevan ja miten sitä voisi päiväkotiviekossa jatkossa kehittää. (LIITE 1).

Ammatillisen kasvun tavoitteenamme oli perehtyä projektiluontoiseen kehittämistoimintaan sekä oppia pedagogisesti perustelemaan valintojamme varhaiskasvatuksessa (Diak. Hakeminen. Koulutukset. AMK-Tutkinnot. Sosionomi (AMK)). Myös perehtyminen varhaiskasvatuksen kentällä ajankohtaiseen pedagogiseen dokumentointiin nousi ammatilliseksi tavoitteeksemme prosessin aikana, kun työharjoittelussa päiväkodin työyhteisössä keskusteltiin aiheesta.

5 KEHITTÄMISPAINOTTEISEN OPINNÄYTETYÖN PROSESSI JA MENETELMÄT

Opinnäytetyömme kehittämisprosessin alkaessa päiväkotiviikossa ei aktiivisesti toteutettu mediakasvatusta. Sen kehittämiseen ja toteuttamiseen kaivattiin henkilöstön puolelta konkreettisia, helposti lähestyttäviä keinoja. Päiväkodin asiakaskyselyn 2019 mukaan vanhemmat kaipasivat aktiivista sosiaalisen median kanavaa, jossa ryhmien toiminta olisi näkyvämpää. Lisäksi vanhemmilta oli tullut toive, että päiväkodin arjen pedagogiikkaa tuotaisiin selkeämmin näkyväksi ja esille. (Ida Mäkinen, päiväkotiviikon johtaja, henkilökohtainen tiedonanto, 14.10.2019.) Kehittämispainotteisessa opinnäytetyössämme pyrimme toiminnallisuuden kautta vastaamaan näihin päiväkodin tarpeisiin ja huoltajien toiveisiin tukien ja vahvistaen samalla päiväkodin ja huoltajien välistä vuorovaikutusta.

Päiväkodin kasvattajien ja päiväkodin johtajan kanssa käytyjen keskustelujen kautta kartoitimme aluksi henkilökunnan valmiudet mediakasvatuksen toteuttamiseen sekä käytettävissä olevat tieto- ja viestintäteknologiset laitteet. Näiden tietojen sekä valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja varhaiskasvatussuunnitelman pedagogisten tavoitteiden pohjalta valitsimme yhdessä päiväkodin kasvattajien kanssa menetelmät, suunnittelimme niiden pohjalta toimintaa ja aloimme toteuttaa sitä. Mediakasvatusta toteutettiin tällä suunnitelmalla helmikuusta 2020 marraskuuhun 2020.

Kehittämispainotteisen opinnäytetyön toiminnallisen osuuden hyödyllisyydestä keräsimme tietoa anonymisti avoimen kyselyn avulla (LIITE 1). Kyselyssä selvitimme, miten käyttämämme mediakasvatuksen menetelmät olivat tukeneet vuorovaikutusta päiväkodin henkilökunnan ja kotien välillä. Lisäksi kysyimme, mitä hyötyä huoltajat ja kasvattajat näkevät mediakasvatuksen käytössä päiväkodissa sekä ehdotuksia mediakasvatuksen toteuttamiseen jatkossa. Kysymykset herättelivät huoltajia ja kasvattajia pohtimaan mediakasvatusta ja sen hyötyjä lapsen varhaiskasvatuksessa. Kyselyssämme käytimme laadullista tutkimusotetta. Tällainen kvalitatiivinen tutkimusote voi sisältää lukuisia suuntauksia, tiedonhankinta- ja analysointimenetelmiä ja tapoja tutkia aineistoja, joten se ei ole minkään

tietyn tieteenalan tutkimusote tai vain yhdenlainen tapa tutkia. Yhteistä koko laadullisen tutkimuksen laajalle kirjolle on elämismaailman tutkiminen ja sen keskiössä ovat merkitykset, jotka ilmenevät monin eri tavoin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.)

Kyselylomake jaettiin kaikkien ryhmän lasten perheille, joita oli 24 sekä henkilökunnan jäsenille, joita oli seitsemän. Lomake palautettiin suljettuun kyselyvastauslaatikkoon, joka oli esillä päiväkodin eteisessä. Kyselylomakkeista muodostui toiminnallisen opinnäytetyömme laadullinen aineisto, jonka analyysissä ei ollut käytettävissä mitään teknisesti sovellettavia työkaluja. Analyttisena tarkastelutapana käytimme realistista tarkastelutapaa, koska olimme kiinnostuneita siitä, mitä aineistossa on ja mitä siinä kerrottiin aiheestamme. Luimme aineiston huolellisesti, jäsentelimme ja pohdimme, mitä aineisto sisältää, mistä siinä kerrotaan, millä tavoin ja missä määrin. Pohdinnan avulla analyysistä erottui keskeisiä teemoja ja toistuvia seikkoja, jotka näkyvät tuloksissa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.) Kyselylomakkeita säilytettiin vastausten analysoinnin ajan ja sen jälkeen ne hävitettiin asianmukaisesti päiväkodin tietosuojajätteeseen.

5.1 Toimintaympäristön kuvaus

Päiväkoti Vieikko sijaitsee Mellunmäessä, Helsingissä. Se on pieni päiväkotikoti, jossa toimii kolme ryhmää: syksystä 2020 saakka pienten ryhmä, 0–3-vuotiaat, jossa lapsia on yhteensä 13 sekä kaksi isojen ryhmää, 4–5-vuotiaat, joita on yhteensä 24. Kehittämispainotteinen toimintamme toteutui pääosin 4–5-vuotiaiden kanssa. Päiväkodissa työskentelee vakituisesti kolme varhaiskasvatuksen opettajaa, neljä lastenhoitajaa sekä keittiö- ja puhtaanapitotyöntekijä. Lisäksi päiväkodissa työskentelee vaihtuvia kieliharjoittelijoita, työkokeilijoita sekä muita työharjoittelijoita.

Päiväkodin toimintaympäristö käsittää kaksi ryhmätilaa, joissa myös nukutaan, vessat, ateljeetilan, (joka toimii enimmäkseen askartelutilana sekä askartelu-, käsityö- ja kuvataidetarvikkeiden säilytystilana) sekä pienen kirjastotilan, jossa myös leikitään. Lisäksi henkilökunnalla on käytössään kahvihuone, pukuhuone

sekä henkilökunnan vessat. Päiväkoti sijaitsee kerrostalon alimman kerroksen tiloissa ja sillä on oma piha, joka on tarkoitettu ainoastaan päiväkodin käyttöön. Päiväkodin ryhmät myös retkeilevät lähialueen leikkipuistoissa, metsissä, kallioilla ja kirjastoissa. (Ida Mäkinen, päiväkotie Viekon johtaja, henkilökohtainen tiedonanto 20.1.2020.)

5.2 Lapsilähtöinen valokuvaus ja lasten kuvagalleria

Lapsilähtöinen valokuvaus on yksi pedagogisen dokumentoinnin välineistä. Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioimisen ja kehittämisen keskeinen työmenetelmä. Sen avulla havainnot, dokumentit ja niiden vuorovaikutuksellinen tulkinta muodostavat ymmärrystä pedagogisesta toiminnasta. Pedagoginen dokumentointi myös mahdollistaa lasten ja huoltajien osallistumisen toiminnan arviointiin, suunnitteluun ja kehittämiseen. (Opetushallitus. Koulutus ja tutkimus. Varhaiskasvatus. Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet. Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet 2016.) Lasten päiväkotipäivän sisältö voi olla vaikeakin tuoda huoltajien nähtäviksi. Niin lasten kuin huoltajienkin mielestä olisi kuitenkin mukavaa, että vanhemmat saisivat käsityksen siitä, mitä päiväkodissa tapahtuu päivän aikana. Hauska menetelmä tämän asian avaamiseksi on lapsilähtöinen valokuvaus. (Hietaranta 2017, 37.) Valokuvaus ja videointi voivat menetelminä tuoda esiin lasten arjen ulottuvuuksia, tärkeitä paikkoja, vuorovaikutusta ja lastenkulttuuria, jotka saattaisivat muuten jäädä aikuisilta huomaamatta (Mulari & Lehtikangas 2016, 90).

Lähdimme yhdessä päiväkotie Viekon henkilökunnan kanssa miettimään, mikä olisi helppo ja mielekäs tapa toteuttaa mediakasvatusta vuorovaikutuksen näkökulmasta juuri heidän toiminnassaan. Kartoitimme päiväkodin tieto- ja viestintä- teknologiset laitteet ja totesimme, että heillä on käytössään tablet-tietokone sekä ryhmän älypuhelin. Koska mediakasvatus oli käytännössä uusi asia ryhmässä, päädyimme menetelmänä valokuvaukseen. Kaikki henkilökunnasta osasivat valokuvata vähintään ryhmän älypuhelimella ja näin ollen olivat kykeneviä myös ohjaamaan lapsia sen käytössä.

Lapsilähtöisesti aloimme toteuttamaan opinnäytetyön toiminnallista osuutta niin, että lapset saivat omaan tahtiinsa tutustua laitteisiin, kokeilla niitä ja lopulta alkaa itsenäisesti kuvata heitä kiinnostavia ja heille tärkeitä kohteita ja tapahtumia päiväkotipäivän aikana. Käytännössä otimme sopivan rauhallisen hetken tultua muutaman lapsen pöytään tai lattialle istumaan (yleensä aamupalan jälkeen, iltapäivällä, kun lapsia oli vähemmän tai suunniteltuun pienryhmätuokioon) ja aloitimme keskustelemalla hyvistä käytänteistä liittyen kuvaamiseen. Lasten ikätason huomioon ottaen keskustelimme muun muassa siitä, että kuvattavalta henkilöltä on kysyttävä lupa ennen tämän kuvaamista. Kerroimme myös, että päiväkotiympäristössä ei voi ottaa kuvia, joissa lasten kasvot näkyvät ja puhuimme turvataidoista mainitsemalla muun muassa, että halutessaan kuvattava voi kieltäytyä kuvan ottamisesta. Seuraavaksi aloimme tutkia, miten älypuhelimella otetaan valokuvia, jolloin lapset saivat testata ja kokeilla älypuhelimien kameran toimintoja. Tämän jälkeen pyysimme heitä vuorotellen ottamaan kuvan jostain kohteesta päiväkodissa, jonka lapsi koki itselleen tärkeäksi tai mielenkiintoiseksi. Sitteen aikuinen tulosti kuvan, joka laitettiin seinälle ”Lasten kuvagalleriaan” (LIITE 4). Kun lapsen huoltaja tuli hakemaan tätä kotiin, lapsi sai näyttää ottamansa valokuvan ja sitä kautta kertoa päivästä ja päiväkodin tapahtumista sekä hänelle merkityksellisistä asioista kuvansa kautta. Hietaranta (2017, 37) toteaa, että lasten valokuvien ja videoiden kautta huoltajat saavat paremman käsityksen siitä, mitä päiväkotipäivä pitää sisällään. Silloin heiltä voi tulla helpommin näkemystä ja kehitysideoita päiväkodin toimintaa ajatellen. On ymmärrettävä, että kaikki huoltajat eivät välttämättä täysin tiedä, mitä päiväkodissa tapahtuu ja miten arjen asiat siellä hoidetaan. Tällaisen toiminnan avulla hekin tulevat asioista tietoisemmiksi. (Hietaranta 2017, 37.)

Olimme mukana toteuttamassa jokaista opinnäytetyön menetelmällistä vaihetta. Koimme, ettei laitteiden käyttöönotossa tai lasten ohjaamisessa niiden käyttöön ollut mainittavia haasteita. Tiedostamme, että esimerkiksi kielellisiä haasteita omaavien lasten kanssa on erityisesti kiinnitettävä huomiota ohjaamiseen niin, että kaikki ymmärtävät, mistä puhutaan. Apuna voi käyttää esimerkiksi kuvatukikortteja tai tukiviittomia.

5.3 Sosiaalinen media vuorovaikutuksen välineenä perheiden kanssa tehtävässä työssä

Sosiaalinen media käsittää erilaisia internetin yhteisöpalveluita, kuten esimerkiksi YouTube, Facebook, Twitter ja Instagram, joissa palvelun käyttäjät tuottavat niiden sisällöt. Palvelut auttavat ihmisiä myös verkostoitumaan ja muodostamaan yhteisöjä, joissa vuorovaikutus ja sisältöjen tuottaminen yhdistyvät. (Seppänen & Väliaverronen 2013, 36.) Sosiaalinen media korostaa nimensä mukaisesti sosiaalisuutta, ihmisten välistä vuorovaikutusta ja se on ennen kaikkea keskustelua, verkostoitumista ja omaehtoista yhteisöllisyyttä (Pönkä 2017, 72). Sosiaalinen media osana mediakasvatusta huomioidaan perusopetuksen opetussuunnitelmassa, ei kuitenkaan vielä valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa.

Oman kokemuksemme sekä päiväkodin henkilökunnan mukaan vanhempien ja huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa sosiaalisen median kanavat ovat usein käytännöllisiä ja nopeita tiedonjakamisen sekä pedagogisen näkyvyyden kanavia. Tärkeää on ottaa huomioon tietosuoja-asiat, esimerkiksi päiväkotikielien sosiaalisen median kanavissa ei koskaan näy lapsia niin, että heitä voisi tunnistaa. Huomioimme myös, että kaikilla huoltajilla ei välttämättä ole sosiaalisia medioita käytössään, jolloin siellä jaetun tiedon täytyy saavuttaa huoltajat muutakin kautta (esimerkiksi perinteiset paperiset tiedotteet ja sähköposti ovat kanavia, joista huoltajat saavat saman tiedon). Uudet, erityisesti digitaaliset ja sosiaaliset mediat, ovat nostaneet esiin osallistavia, yhteistoiminnallisia ja luovia taidon ja sosiaalisuuden elementtejä. Medialukutaidon kriittistä ulottuvuutta ei tule aliarvioida osallisuuden kulttuurissakaan, ja kriittisyydelle sekä emansipaatiolle on tarvetta myös digitaalisena aikakautena. Digitaaliset mediat mahdollistavat erityisiä vapauden alueita, jotka ilmenevät esimerkiksi vapaan tiedon rakentamisen ja kasvatuksen merkeissä, mutta eivät kuitenkaan tuota vapautta itsestään. Kasvattajien on hyvä kysyä, miten ja miksi digitaalista mediaa käytetään ja miten se liitetään kasvatuskonteksteihin. (Kupiainen & Sintonen 2009, 14.)

Päiväkotikielien asiakaskyselyssä vuonna 2019 vanhemmat olivat ottaneet esiin sosiaalisen median käytön osana päiväkodin ja kotien välistä tiedotusta.

Asiakaskyselystä oli noussut esille toive, että esimerkiksi päiväkodin Instagram olisi aktiivisempi. Tätä kautta lähdimme pohtimaan, miten voisimme ottaa sosiaalisen median osaksi vuorovaikutuksellista yhteistyötä ja mediakasvatusta 4–5-vuotiaiden ryhmässä. Heti aluksi aktivoimme päiväkodin Instagramin. Instagram on sosiaalinen kuvien jakopalvelu, jota käyttää noin sata miljoonaa ihmistä maailmanlaajuisesti. Sovellus mahdollistaa kuvien lataamisen palveluun ja niiden jakamisen myös muissa sosiaalisen median kanavissa. Sovellus ladataan esimerkiksi puhelimeen ja luodaan profiili Instagram-palveluun, profiiliin voi määrittää joko yksityiseksi tai julkiseksi. Yksityisen profiilin kuvat näkevät ainoastaan ne henkilöt, jotka profiilin omistaja on hyväksynyt seuraajikseen. (Grapevine 2013.) Päiväkoti Viekon Instagram-tilillä ei tietosuojaan ja lasten yksityisyyden vuoksi julkaista tunnistettavia kuvia lapsista, mutta lapset saivat tässäkin harjoitella kuvien ottoa puhelimella ja luoda näin sisältöä päiväkodin sosiaalisen median kanavaan. Kuvien yhteyteen pyrimme kirjoittamaan saatesanoiksi aina jonkin pedagogisen selityksen toiminnalle (esimerkiksi: "Tänään Ahventen ryhmä retkeili lähialueella kallioilla. Erilaisessa maastossa kävely ja kiipeily kehittää lasten motorisia taitoja!"). Näin arjen pedagogiikka avautuu myös lasten koteihin.

Koronan iskiessä vanhempainillat ja tapaamiset olivat käytännössä kiellettyjä. Koska nämä tapaamiset ovat äärimmäisen tärkeitä tiedotuksen ja huoltajien kohtaamisen kannalta, oli päiväkodin henkilökunnan kehitettävä uusi tapa vanhempainillan järjestämiseen. Varhaiskasvatuksen perusteissa todetaan, että huoltajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä on tärkeä merkitys varhaiskasvatuksessa. Yhteistyö on vuorovaikutteista ja edellyttää varhaiskasvatuksen työntekijöiltä aloitteellisuutta ja aktiivisuutta. (Opetushallitus. Koulutus ja tutkinnot. Varhaiskasvatus. Varhaiskasvatuksen perusteet. Varhaiskasvatuksen perusteet 2018.) Yhdessä päiväkodin kasvattajien kanssa ideoimme informatiivisen videon, jonka Heidi työharjoittelunsa aikana syksyllä 2020 toteutti (LIITE 3). Videon taustalla käytettiin lasten kuvagallerian otoksia sekä lasten ottamia kuvia päiväkodin henkilökunnasta ja näin he olivat osallisena videon toteutuksessa. Videolla esiteltiin päiväkodin tilat, toiminta, periaatteita sekä päiväkodin henkilökunta. Video lähetettiin kaikille vanhemmille ja huoltajille sähköpostiin ja liitettiin myös sosiaalisen median alustaan Instagramiin. Videon avulla huoltajat saivat saman informaation ja tutustuivat päiväkodin henkilökuntaan, kuin fyysisessä vanhempainillassakin.

Vaikka sama vuorovaikutuksellisuus ei näin etänä toteutunutkaan, on videon hyviä puolia se, että siihen pystyy aina palaamaan. Näin sisällön pääse katsomaan uudestaan ja ottamaan videosta nousseet kysymykset ja kommentit esille päiväkodin kasvattajien kanssa esimerkiksi lapsen tuonti- tai hakutilanteessa.

6 TULOKSET

Avoimen kyselyn kautta saimme huoltajilta 12 vastausta, ja henkilökunnalta viisi vastausta. Kyselyvastausprosentti oli huoltajien kohdalla 50 prosenttia ja henkilökunnan kohdalla 65 prosenttia. Tuloksina voimme mainita myös sen, että opinnäytetyöprosessimme jälkeen mediakasvatus on juurtunut päiväkotiviikkoon. Mediakasvatusta toteutetaan luonnollisena osana päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaa. Vuoden 2020 joulukalenteri toteutettiin ryhmässä mediakasvatuksen keinoin käyttäen QR-koodeja, joiden takaa löytyi päiväkodin kasvattajien tekemä video. Videoilla esiteltiin jokin osallistava toiminto, esimerkiksi aamujumppa tai tonttuetsintä ja QR-koodit jaettiin myös koteihin Instagramin kautta. Ryhmässä on jatkettu lapsilähtöistä valokuvausta ja lasten kuvagallerian seinä toimii edelleen huoltajien ja päiväkodin yhtenä vuorovaikutuksen kanavana. Asiakaskokemuskyselystä nousseisiin kehittämiskohteisiin päiväkotiviikko tulee vastaamaan hyödyntämällä opinnäytetyön menetelmiä. (Ida Mäkinen, päiväkotiviikon johtaja, henkilökohtainen tiedonanto, 17.12.2020.)

6.1 Huoltajien näkökulmia mediakasvatuksesta vuorovaikutuksen tukena

Lasten kuvagalleria sai paljon positiivista palautetta. Vastauksista kävi ilmi, että huoltajat juttelivat lastensa kanssa usein valokuvista ja lasten kuvagallerian kautta he saivat paremman käsityksen lapsen päiväkotipäivästä. Eräs vastaaja kertoi, että hänen lapsensa kertoo kuvien kautta myös paljon toisista ryhmän lapsista, sillä hän muistaa, kuka minkäkin kuvan on ottanut. Yhden vanhemman mukaan kuvat kertovat siitä, että lasten osallisuutta arvostetaan, ja että he saavat näkyä päiväkodissa sellaisina, kuin ovat. Huoltajien palautteen mukaan kuvagalleria näyttää konkreettisesti, mitä lapset päiväkodissa tekevät ja kenen kanssa tykkäävät leikkiä. Eräs vanhempi totesi palautteessaan, että kun kuvat ovat seinällä, lapsi saa mahdollisuuden kertoa päiväkodin tapahtumista ja kavereista omin sanoin sekä tukevat lapsen identiteetin kehitystä, itsetuntoa ja minäkuva.

Mediakasvatus koettiin tärkeäksi osaksi päiväkodin toimintaa. Kysymykseen mediakasvatuksen hyödyistä varhaiskasvatuksessa eräs vanhempi kommentoi, että lapsi usein muistaa päivän tapahtumat paremmin, kun tekeminen on ollut mielekästä. Vastauksessa todettiin myös, että kuvaaminen tabletilla on varmasti monelle lapselle mieluista puuhaa. Toinen huoltaja totesi vastauksessaan, että kaikki lapset eivät saa mahdollisuutta käyttää digilaitteita kotonaan. Vastaajan mukaan on hyvä, että niitä käsitellään varhaiskasvatuksessa, koska media on nykyään jokaisen elämässä vahvasti läsnä. Eräässä vastauksessa sanottiin, että lapset kohtaavat erilaisia media-alustoja ja erilaisia medioita päivittäin ja on tärkeää, että päiväkotitoiminta osaltaan tukee lapsen medialukutaitoa ja vielä yleisemmin monilukutaitoa. Vastaajan mukaan lapsi, joka on saanut varhaista tukea mediankäyttöön ja erilaisten viestien tulkitsemiseen, osaa todennäköisesti myös isompänä käyttää erilaisia medioita järkevästi ja seuloa kaikesta infotulvasta oleellisen tiedon.

Kysyimme, miten lasten kuvagalleria ja päiväkodin Instagram-tilin kuvallinen sisältö ovat tukeneet vuorovaikutusta kodin ja päiväkodin välillä. Huoltajat kokivat, että kuvagallerian kuvat ovat usein tukeneet keskustelun aloitusta sekä antaneet tietoa lapsen päivästä. Kuvien kautta huoltajat ovat päässeet seuraamaan myös päiväkodin henkilökuntaa: heihin on saanut uudenlaista näkökulmaa, kuin pelissä haku- ja tuontikohtaamisissa. Vastauksissa todettiin, että Instagram on myös hyvä kanava kertoa päiväkodin päivän tapahtumista ja touhuista. Eräs vanhempi kertoi päivittäin seuraavansa päiväkodin arkea Instagramin kautta. Myös muut vanhemmat kertoivat olevansa aktiivisia sosiaalisen median seuraajia ja toivoivat aktiivisen päivittämisen jatkuvan päiväkodin Instagram-tilillä. Tilistä todettiin myös, että siellä esiintyy tasapuolisesti eri lapsia ja on hyvä, että lapset eivät kuitenkaan ole tunnistettavissa ulkopuolisille, koska kasvoja ei koskaan kuvata.

Kehittämissideana vanhemmat toivoivat kuvaamisen ja kuvien lisäämistä entisestään sekä pienryhmissä medioiden tutkimista ja käyttämistä. Esimerkkinä mainittiin Stop motion-videoiden tekeminen, kirjojen lukemien ja kuuntelu tabletin eri sovelluksilla ja niistä keskustelu yhdessä. Lisäksi vastauksissa todettiin, että on hienoa, että päiväkotitoiminta Viikossa toteutettiin opinnäytetyö.

6.2 Työntekijöiden näkökulmia mediakasvatuksesta vuorovaikutuksen tukena

Työntekijöiden mielestä lasten kuvagalleria on ollut hieno idea toteuttaa mediakasvatusta. Työntekijöiden palautteista kävi ilmi, että se on näytävyydellään tuonut iloa päiväkodin arkeen. Vastausten mukaan on ollut mielenkiintoista nähdä, miten lapset näkevät päiväkotimaailman kameran kautta. Yksi opettaja koki tämän tuoneen uudenlaisen näkökulman työn havainnointiin. Työntekijät panivat merkille, että lasten kuvagallerian kautta vanhemmat ovat saaneet erilaista tietoa lasten päivästä, kuin mitä he ovat lapsen päivästä hakutilanteessa kertoneet. Tiedonsaanti on siis monipuolistunut. Lisäksi työyhteisössä todettiin, että ottamistaan kuvista lapsi saa näkemystä ympäristönsä vertaamiseen ja oppii uutta tulkitsemalla ottamaansa kuvaa.

Mediakasvatuksen hyödyllisyydestä kysyttäessä työntekijät vastasivat sen olevan yleishyödyllistä, koska sitä tarvitaan joka paikassa. Opinnäytetyömme prosessin aikana päiväkotiryhmän lapset ovat työntekijöiltä saamamme palautteen mukaan oppineet käyttämään päiväkodin puhelinta ja tablettia hallitummin. Lapset eivät heidän mukaansa myöskään enää kysele koko ajan, saavatko he olla tabletilla, kun tablettia on saanut aikuisen ohjaamana kokeilla.

Kysyimme myös, miten lasten kuvagalleria ja päiväkodin Instagramin kuvallinen sisältö ovat tukeneet vuorovaikutusta lasten huoltajien kanssa. Saimme vastaukseksi, että päiväkodin kasvattajista on ollut mukava nähdä, mitä lapset kuvaavat omalla vuorollaan; mitkä ovat niitä lapselle tärkeitä ja mieleisiä asioita päiväkodissa? Henkilöstön mukaan lapset ovat myös kertoneet huoltajilleen kuvista, jolloin myös kasvattajien on ollut luontevaa liittyä keskusteluun. Palautteen mukaan lasten kuvagallerian ja Instagram-kuvien kautta tulee keskusteltua erilaisista asioista huoltajien kanssa, kuin pelkästään päivän kulusta. Usein keskustelu alkaa valokuvista ja soljuu muihin aiheisiin. Myös seuraajien ja tykkääjien määrä on noussut päiväkodin Instagram-tilillä.

Kehitysideana päiväkodin henkilöstö nosti päiväkodin työntekijöiden mediaosaamisen kehittämisen. Vastauksissa mietittiin myös videoiden kuvaamisen

opettamista ja niiden kautta tarinankerrontaa. Lisäksi ideoitiin mediakasvatus-
aiheisen projektin tekemistä lapsilähtöisesti.

7 POHDINTA

Mediakasvatuksen toteuttaminen ei ole ongelmaton, koska muutokset mediaympäristössä ovat niin nopeita, että tieto vanhentuu helposti. Tämän vuoksi mediakasvattajilta vaaditaan aktiivisuutta perehtymisessä lasten muuttuvaan mediaympäristöön. Toisekseen mediakasvatus ei välttämättä ole vielä vakiintunut osaksi kasvattajien koulutusta ja kolmanneksi asenteet mediakasvatukseen kasvatusinstituutioissa eivät aina ole innostuneita ja myönteisiä. Kriittistä ajattelua tuki tarvitaan, mutta ammattikasvattajien on myös kyettävä tukemaan lasten taitoja heidän kohdatessaan elämässään joka tapauksessa läsnä oleva mediaympäristö. (Mustola & Rissanen 2017, 312.)

Mediakasvatus on varhaiskasvatuksen yhteydessä huikea mahdollisuus avartaa omaa sekä lasten maailmaa ja luoda lasten identiteettiä, sosiaalisuutta, yhdenvertaisuutta ja kokemuksellisuutta tukevia hetkiä. Keskeistä on löytää lasten mediakulttuurin ja päivähoiton yhdistäviä mielekkäitä sekä pedagogisia toimintamuotoja ja vahvistaa lasten medialiukutaitoa. (Kupiainen 2008, 22.) Opinnäytetyötämme voi jatkossa hyödyntää esimerkiksi sellaisissa päiväkodeissa, joissa mediakasvatusta on tarpeellista toteuttaa matalalla kynnyksellä tai joissa kaivattaisiin uudenlaisia tapoja vuorovaikutukseen huoltajien kanssa. Siitä voi olla myös hyötyä tulevaisuuden tutkimuksissa, joissa tarkastellaan mediakasvatusta varhaiskasvatusikäisten parissa.

7.1 Yhteenveto ja johtopäätökset

Mediakasvatuksen toteuttamiseen vaikuttaa se, minkä kokoinen päiväkotiyhteisö on kyseessä ja miten laajasti sen kasvattajat osaavat käyttää tieto- ja viestintäteknologisia laitteita (Hietaranta 2017, 83). Yhdessä päiväkodin kasvattajien kanssa valitut menetelmät soveltuivat heidän tieto- ja taitotasoonsa ja siksi kaikkien oli helppo alkaa toteuttaa mediakasvatusta päiväkodin toiminnassa. Kasvattajien mukaan he saivat positiivisia kokemuksia opinnäytetyön toiminnallisen osuuden menetelmien käytöstä ja varmuutta toteuttaa mediakasvatusta tulevaisuudessa

valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti. Päiväkoti Viekossa on opinnäytetyömme ja työharjoitteluidemme jälkeen alettu toteuttaa mediakasvatusta viikoittain ja Instagram on pysynyt aktiivisena tiedotuskanavana päiväkodin lasten huoltajien ja kasvattajien välillä. Opinnäytetyöprosessimme jälkeen päiväkodin kasvattajien varmuus ja innostus mediakasvatusta kohtaan on lisääntynyt ja mediakasvatus on vakiintunut osaksi pedagogista toimintaa ja päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaa. (Ida Mäkinen, päiväkotiviekon johtaja, henkilökohtainen tiedonanto, 12.11.2020.)

Kyselyvastauksissa päiväkodin kasvattajat nostivat esille henkilökunnan koulutustarpeen mediaosaamisen lisäämiseksi. Kyselyvastaukset todentavat lähdemateriaalin tutkimusta, jossa todettiin, että varhaiskasvatuksen arjessa media-kulttuurin tarjoumia ei aina hyödynnetä pedagogisesti. Juuri ne osaltaan tukisivat sellaista lasten elämään ja kiinnostuksenkohteisiin perustuvaa pedagogista toimintaa, jota varhaiskasvatuksessa tulisi painottaa (Salomaa 2016, 137). Lasten näkökulmien korostaminen on tärkeää ja tutkimuksellista painopistettä tulisi keskittää myös kasvatuksen ammattilaisten toimintaan ja käsityksiin. Tutkimuksista ja kehittämishankkeista kertyneen tiedon avulla pystytään tuottamaan vakaata pohjaa alan ammattilaisten perus- ja täydennyskoulutuksiin, joka puolestaan heijastuu tulevaisuuden varhaiskasvatuksen media-ärkeen. (Salomaa 2016, 143.)

Huoltajien vastausten pohjalta voimme todeta, että mediakasvatuksen moninaisilla menetelmillä on mahdollista lisätä ja tukea vuorovaikutusta myös päiväkodin ja lasten kotien välillä. Huoltajien palautteesta nousi ensisijaisesti esille se, miten lasten ottamien kuvien kautta päiväkotipäivän tapahtumat näyttäytyivät yksilöllisemmin ja uudesta näkökulmasta, kuin silloin, kun päiväkodin työntekijä perinteisesti niistä kertoo lapsen hakutilanteissa. Myös päiväkodin työntekijät tulivat vanhempien mukaan eri tavalla tutuiksi niin lasten kuvien herättämien keskusteluiden kuin aktiivisen sosiaalisen median kautta. Huoltajat pitivät tärkeänä, että opinnäytetyön aikana päiväkodin pedagoginen toiminta tuli näkyvämmäksi ja toivoivat mediakasvatuksen jatkuvan ja lisääntyvän päiväkodin arjessa. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnettäessä huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä on tärkeää tuoda ilmi, mitä hyötyä mediakasvatuksesta on lasten oppimiselle. Varhaiskasvatuksessa sen tarkoitus on opettaa lapsia käyttämään laitteita oikein ja

tarkoituksenmukaisesti, tukea lasten tietojen ja taitojen karttumista sekä auttaa heitä ymmärtämään, että tieto- ja viestintäteknologiset laitteet on tehty palvelemaan ihmistä arkisissa asioissa (Hietaranta 2017, 73).

7.2 Ammatillinen kasvu

Opinnäytetyöprosessin aikana kehityimme ammatillisesti monella eri alueella. Saimme käytännön kokemusta tieto- ja viestintäteknologisesta pedagogisesta dokumentoinnista, jota varhaiskasvattajan osaamisessa tänä aikana painotetaan. Myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteet tulivat kokonaisuudessaan hyvin tutuksi. Tästä on hyötyä tulevaisuudessa pedagogista varhaiskasvatustoimintaa suunniteltaessa. Sosionomin kompetensseihin peilaten koemme myös kehittäneemme kumppanuslähtöisesti sekä kasvatusyhteistyötä vahvistaen asiakastyön menetelmiä sekä työkäytäntöjä. Opinnäytetyömme tulosten perusteella olemme sosionomin kompetenssien mukaisesti mielestämme onnistuneet edistämään kansalaisten (päiväkodin lapset, huoltajat, sekä kasvattajat) osallisuutta ja osallistumisen mahdollisuuksia, kun yhtenä tavoitteena oli kehittää päiväkodin lasten huoltajien ja kasvattajien välistä vuorovaikutusta ja sen toteuttamisen kanavia. (Diak. Hakeminen. Koulutukset. AMK-Tutkinnot. Sosionomi (AMK.) Varhaiskasvatuksen opettajan/Sosionomin kelpoisuus). Varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuden kompetensseihin peilaten opinnäytetyömme kautta metodinen osaamisemme syventyi ja vahvistui etenkin mediakasvatuksen sekä ryhmänohjaamisen saralla. Opimme perustelemaan valintojamme pedagogisesti varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin nojaten, jolloin varhaiskasvatukseen liittyvä ammatillinen osaamisemme kasvoi. (Diak. Hakeminen. Koulutukset. AMK-Tutkinnot. Sosionomi (AMK.)

Myös haasteet opinnäytetyön aikana kasvattivat omaa ammatillisuuttamme. Meidän oli keksittävä nopeassa aikataulussa luovia ratkaisuja koronan iskiessä rajoituksia rattaisiin. Rajoitukset hankaloittivat esimerkiksi kyselyn tekemistä, kun vanhempainiltoja ei saanut konkreettisesti järjestää. Vanhempainillassa tarkoituksenamme oli loppukyselyn toteuttamisen lisäksi esitellä opinnäytetyötämme ja vastata huoltajien mahdollisiin kysymyksiin yhdellä kertaa. Koemme, että saimme

tästä prosessista ammatillista itsevarmuutta ja kokemusta sopeutumisesta uusiin tilanteisiin varhaiskasvatuksen opettajan työssä.

7.3 Eettisyys ja luotettavuus

Kehittämispainotteinen opinnäytetyö toteutui työelämälähtöisenä, jossa kehittämisprosessia tukevinä tiedonkeruumenetelminä käytimme dialogisia keskusteluja, havainnointia sekä toimintaan osallistumista ja toiminnan ohjausta. Päiväkoti Viekon johtajan ja varhaiskasvatushenkilöstön kanssa käydyt keskustelut ja yhdessä sovitut menetelmät ja aikataulut loivat pohjan yhteistyölle, jossa kunnioitimme päiväkodin tarpeita ja näkemyksiä niin kehittämistyön aikana kuin lopullisen tuotoksen kohdalla. Olemme pyrkineet siihen, että kehittämisprosessi olisi mahdollisimman avoin ja rehellinen, hyvien tieteellisten käytäntöjen mukainen. Dialogisten keskustelujen, havainnoinnin sekä toimintaan osallistumisen ja sen ohjauksen kautta saatuja havaintoja ja tietoja ei dokumentoitu millään tavoin, eikä henkilötietoja käsitelty. Myöskään tutkimuslupia ei tarvittu. (Arene. Julkaisut. Raportit. Opinnäytetöiden eettiset suositukset.) Kehittämisprosessi eteni suunnitellusti aikataulussa.

Opinnäytetyössämme kuvaaminen oli pedagogisesti perusteltua ja kuului toimintaan. Huoltajilta on tätä varten kerätty yksilökohtaiset luvat lapsen kuvaamiseen, lapsen töiden kuvaamiseen, julkaisuun ja jakamiseen. Prosessin aikana olemme toimineet työnantajan ohjeiden mukaan esimerkiksi niin, ettei kukaan lapsista ole tunnistettavissa päiväkodin sosiaalisessa mediassa (Haanpää & Kola-Torvinen 2018, 18). Teetimme prosessin arvioimiseksi anonyymin kyselyn lasten huoltajille sekä päiväkodin henkilökunnalle ja analyysin jälkeen kyselylomakkeet hävitettiin asianmukaisesti, työelämäyhteistyötahon tietosuojakäytänteiden mukaisesti (Haanpää & Kola-Torvinen 2018, 15).

Media ja mediateknologia tuovat mukanaan eettisen haasteen. On mietittävä tarkkaan, mitä teknologiaa käytetään mihinkin tarkoitukseen. Teknologian ei tule nousta itseisarvoksi ja määrääväksi, vaan on nähtävä, että sillä on merkitystä sen suhteen, miten ymmärrämme itsemme ja maailmamme. Rakennettaessa

tasapainoista mediasuhdetta, on otettava huomioon kokemusten merkityksellisyteen liittyviä tekijöitä, eli teknologian valitsemista ja suunnitelmallisuutta kulloisiakin käyttötarpeita varten. Tämä on askel kohti eettisesti perusteltua teknologian käyttöä. (Kupiainen 2005, 67–69.) Tarvitaan nykyistä enemmän tutkimustietoa lapsista ja digitaalisesta kulttuurista. Tieto ja ymmärrys lasten mobilisoituneesta arjesta ja osallisuudesta mediayhteiskunnassa auttaisivat kehittämään myös mediakasvatusta varhaiskasvatuksessa. On tärkeää, että tutkimustietoa lasten media-arjesta saadaan myös lapsilta itseltään, eikä ainoastaan välillisesti esimerkiksi heidän vanhemmiltaan. (Willman 2018, 90.)

7.4 Kehittäminen jatkossa

Mielestämme tarvitaan ensisijaisesti lisää valtakunnallista tutkimusta siitä, miten ikätasoista mediakasvatusta toteutetaan varhaiskasvatuksen kentällä ja mitä hyötyä siitä voi olla koulumaailmaan siirryttäessä. Olisi myös tärkeää saada mediakasvatus jollain tapaa osaksi varhaiskasvattajien koulutusta tai ammatillista kehittymistä. Ideoimme, että Helsingin kaupunki työnantajana voisi järjestää varhaiskasvattajille erilaisia työpajoja, joissa harjoiteltaisiin ja tutustuttaisiin mediakasvatuksen monipuoliseen maailmaan. Moniammatillisena yhteistyönä voisi kehittää mallin, jossa esimerkiksi nuorisopalveluita (nuorisotalot) käyttävät nuoret voisivat yhdessä nuoriso-ohjaajien kanssa tulla päiväkodeille kouluttamaan varhaiskasvattajia eri mediavälineiden ja –alustojen käytössä. Koska molemmat tahot kuuluvat kaupungin palveluiden piiriin, olisi tällainen yhteistyö myös resurssiansa puolesta kustannustehokkainta, kun ulkopuolisten toimijoiden palkkioita ei tarvitsisi maksaa.

Mediakasvatuksen ja opinnäytetyössämme käytetyn menetelmän (lapsilähtöinen valokuvaus) käyttöön ottamiseen päiväkodeissa ideoimme eräänlaisen kiertävän mediakärryn. Mediakärryssä voisi olla erilaisia varhaiskasvatussyksikön yhteisiä tieto- ja viestintäteknologisia laitteita, joille olisi valmiiksi ladattu erilaisia eri ikätason lapsille sopivia pedagogista varhaiskasvatustyötä tukevia sovelluksia. Laitteiden avulla voitaisiin myös toteuttaa opinnäytetyömme mukaisesti lapsilähtöistä

valokuvausta ja luoda mediakärryä käyttävälle päiväkodille muun muassa oma vuorovaikutusta tukeva lasten kuvagalleria.

Tulevaisuudessa voimme hyödyntää opinnäytetyötämme ja viedä kokemustamme mediakasvatuksesta ja käyttämistämme menetelmistä omiin työyhteisöihimme varhaiskasvatuksen kentällä. Opinnäytetyötämme julkaisemisen jälkeen voimme myös ottaa yhteyttä ammatillisiin julkaisuihin, kuten Opettaja-lehteen ja tuoda näin työmme näkyväksi ja muiden ammattilaisten tietoon.

LÄHTEET

- Arene. Julkaisut. Raportit. *Opinnäytetöiden eettiset suositukset* [PDF]. Saatavilla 9.11.2020 <http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AM-MATTIKORKEAKOULU-JEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUO-SITUKSET%202020.pdf? t=1578480382>
- Diak. Hakeminen. Koulutukset. AMK-Tutkinnot. Sosionomi (AMK). Varhaiskasvatuksen opettajan/Sosionomin kelpoisuus. Saatavilla 28.12.2020 <https://www.diak.fi/hakeminen/koulutukset/amk/sosionomi/varhaiskasvatuksen-kelpoisuus/#c08e5fec>
- Diak. Opiskelu. Opiskelijan polku. Opinnäytetyö. Saatavilla 4.12.2020 <https://www.diak.fi/opinnaytetyo/>
- Diak. Opiskelu. Opiskelijan polku. Opintojen suorittaminen. Arviointi. Osaamisvaatimukset: Sosionomi (AMK). Saatavilla 4.12.2020: <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi/>
- Grapevine. (2013). Saatavilla 4.12.2020 <https://grapevine.fi/mika-on-instagram/>
- Grönholm, P. (2018). Mediakasvatusta ja moninaisuutta. Teoksessa Puska, M. (toim.) *Mediametkaa! Osa 10- Mediakasvatuksen parhaat käytännöt*. PS-kustannus.
- Haanpää, S. & Kola-Torvinen, P. (2018.) *Uusi varhaiskasvatuslaki - mikä muuttuu tietosuojaan ja salassapidon osalta?* [PowerPoint-diat.] Saatavilla 16.01.2021 https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/uusi-varhaiskasvatuslaki-mika-muuttuu-tietosuojaan-ja-salassapidon-osalta_2018.pdf
- Hietaranta, V. (2017). *Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntävä varhaiskasvatus*. VK Koulutuspalvelut.
- Koivula, M., Siippainen, A., & Eerola-Pennanen, P. (toim.) (2017). *Valloittava varhaiskasvatus – Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia*. Vastapaino Oy.
- Kupiainen, R. (2005). *Mediakasvatuksen eetos*. Lapin yliopisto.
- Kupiainen, R. & Sintonen, S. (2009). *Medialukutaidot. Osallisuus. Mediakasvatus*. Oy Yliopistokustannus, HYY yhtymä.

- Kupiainen, R. (2008). Pienten lasten medialukutaito. Teoksessa Pentikäinen, L., Ruhola, A. & Niinistö, H. (toim.) (2008) 2.painos. *Mediametkaa! Osa 2.- Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan.*
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puuskaniemi, A. (2006) KvaliMOTV- menetelmä-opetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Saatavilla 9.12.2020 https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3.html
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puuskaniemi, A. (2006) KvaliMOTV- menetelmä-opetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Saatavilla 9.12.2020 <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L1.html>
- L 731/1999. Suomen perustuslaki. 11.6.1999/731 <https://www.fin-lex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L2P6>
- Mediakasvatusseura. Mediakasvatus. Saatavilla 16.01.2021 <https://mediakasvatus.fi/mediakasvatus/>
- Mulari, H. & Lehtikangas, A. (2016). "Tee ilmeitä ja poseerauksia!" Kanssatutkimus ja visuaaliset menetelmät. Teoksessa Mulari, H. (toim.) *Solmukoh-tia- Näkökulmia lasten mediakulttuurien tutkimusmenetelmiin ja media-kasvatukseen.* Nuorisotutkimusseura Ry.
- Mustola, M. & Rissanen, M-J. (2017). Mediympäristö. Teoksessa M. Koivula, A. Siippainen, & P. Eerola-Pennanen (toim.), *Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia.* Tampere: Vastapaino
- Opetushallitus. Koulutus ja tutkinnot. Perusopetus. Perusopetuksen opetus-suunnitelman perusteet. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Saatavilla 28.12.2020 https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.docx
- Opetushallitus. Koulutus ja tutkinnot. Varhaiskasvatus. Saatavilla 28.12.2020 <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatus>
- Opetushallitus. Koulutus ja tutkinnot. Varhaiskasvatus. Varhaiskasvatussuunni-telman perusteet. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Saata-villa 28.12.2020 https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf
- Opetushallitus. Koulutus ja tutkinnot. Varhaiskasvatus. Varhaiskasvatuksenpe-rusteet. Varhaiskasvatuksen perusteet 2018. Saatavilla 28.12.2020 https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunni-telman_perusteet.pdf

- Opetushallitus. Koulutus ja tutkinnot. Varhaiskasvatus. Varhaiskasvatuksen tu-
eksi. Pedagoginen dokumentointi. Saatavilla 18.11.2020
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/pedagoginen-dokumentointi>
- Peda.net. Opetussuunnitelmat. Varhaiskasvatuksen suunnitelma 2017. Var-
haiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteutus. Pedago-
ginen dokumentointi. Saatavilla 18.11.2020 [https://peda.net/opetussuun-
nitelma/vasu-2017-pohja/4/4pd](https://peda.net/opetussuun-
nitelma/vasu-2017-pohja/4/4pd)
- Puska, M. (toim.) (2018). *Mediametkaa! Osa 10 – mediakasvatuksen parhaat
käytännöt*. PS-kustannus.
- Pönkä, H. (2017). *Open somekirja: Sosiaalisen median oppimisympäristöt ja
menetelmät*. Jyväskylä: Docendo
- Salomaa, S. (2016). Tuomitsemisesta tukemiseen: mediakasvatus pedagogisen
kehittämisen haasteena varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Mulari, H.
(toim.) *Solmukohtia- Näkökulmia lasten mediakulttuurien tutkimusmene-
telmiin ja mediakasvatukseen*. Nuorisotutkimusseura Ry.
- Seppänen, E. & Väliaverronen, E. (2013). *Mediayhteiskunta*. Vastapaino.
- Stakes (2008). *Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa*. [PDF]. Saatavilla
20.02.2021 [https://thl.fi/documents/732587/741077/mediakasvatus_var-
haiskasvatuksessa.pdf](https://thl.fi/documents/732587/741077/mediakasvatus_var-
haiskasvatuksessa.pdf)
- Willman, V. (toim.) (2018). *Mediakasvatuksen käsikirja*. UNIpress.

LIITE 1. Avoin kysely lasten huoltajille ja varhaiskasvattajille.

Hei!

Päiväkoti Viekossa on Sini Alatalo-Abubakarın ja Heidi Mantereen toimesta toteutettu keväällä- ja syksyllä 2020 aikana opinnäytetyötä, jonka aiheena on ollut mediakasvatus vuorovaikutuksen tukena. Käytännössä lapsille on opetettu tablet-tietokoneen käyttöä, mieleisten asioiden, esineiden, paikkojen ja ympäristöjen valokuvaamista, sekä keskusteltu yhdessä mm. hyvistä käytännöistä liittyen valokuvaukseen (esim. luvan kysyminen ennen kuin kuvaa toista henkilöä).

Lasten ottamia valokuvia on esitelty ”kuvagalleriassa” eteisen seinällä, sekä päiväkotı Viekon instagram –tilillä. Näiden kuvien kautta huoltajat ovat voineet nähdä päiväkodin arkea lasten näkökulmasta.

Kuulemme mielellämme huoltajien ajatuksia ja kokemuksia liittyen toteuttamaamme mediakasvatus toimintaan, vastaaminen vie muutaman minuutin.

KYSYMYKSET:

1. Mitä mieltä olet lasten kuvagalleriasta?
2. Mitä hyötyä/haittaa koet päiväkodin mediakasvatuksesta olevan lapsellesi?
3. Miten lasten kuvagalleria ja Instagram –tilin kuvallinen sisältö ovat tukenet vuorovaikutusta päiväkodin henkilökunnan kanssa?

4. Mitä voisimme kehittää tai tehdä toisin, jotta mediakasvatus tukisi vuorovaikutusta enemmän?

5. Mikäli sinulla on muuta palautetta liittyen opinnäytetyöhön, voit kirjoittaa sen tähän:

Kitämme yhteistyöstä,

Sini Alatalo-Abubakar ja Heidi Mantere

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosionomi/ Varhaiskasvatuksen opettaja.

LIITE 2. Helsingin kaupungin kuvauslupa lomake

**SUOSTUMUS LAPSEN VALOKUVAAMISEEN JA KUVAUSMATERIAALIN
JULKAISUUN**

Lastani saa kuvata ja kuvia julkaista

Lapseni tuotoksia (taide, askartelu) saa kuvata ja julkaista

Helsingin kaupunki käyttää kuvamateriaalia viestintätarkoituksiin painetussa medioissa (esim. esitteet, mainos) ja sosiaalisessa mediassa (esim. facebook, instagram) sekä internetissä ja intranetissä.

Kuvia ei luovuteta kaupalliseen käyttöön.

Lapsen nimi

Helsingissä, ____ . ____ 20 ____

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys

LIITE 3. Linkki vanhempainilta- videoon

<https://spark.adobe.com/video/H5FvhRzEZUFtZ>

LIITE 4. Lasten kuvagalleria päiväkotie Viekoissa.

